

структур, демографічних, міграційних та інших процесів, а й якісних показників інституційної, технологічно-інноваційної, науково-технічної, освіто-професійної, соціокультурної та іншої креативної спроможності виходу країни на світові ринки з наукомісткою продукцією [1].

Список використаних джерел

1. Вовканич С.Й. Максими суспільних трансформацій і економічних змін у контексті зміцнення національної безпеки України. *Регіональна економіка*. 2015. № 3. С. 6.
2. Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливість. Національна академія наук України. Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України. Київ, 2016. URL: <http://ief.org.ua/docs/scc/2.pdf>.
3. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. Москва: Политической лит-ры, 1992. С. 219.
4. Соціокультурні чинники розвитку українського ринку праці: кол. монографія; за ред. О.М. Балакіревої. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ, 2017. 264 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/285.pdf>
5. Ярема О.Р. Неформальні інституційні чинники цивілізаційного розвитку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. С. 168.

*Ірина Радіонова**

АНАЛІЗ МЕРЕЖ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ VS ТРАДИЦІЙНИЙ МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЛІТИКИ

Анотація. У тезах висвітлено проблему взаємозв'язку двох підходів до аналізу та формування публічної політики в сфері економіки. Зроблено висновок про можливість та необхідність їх поєднання. Визначено ймовірні способи такого поєднання у процесі формування української економічної політики.

Формування публічної політики на основі аналізу мереж є підходом, особливість якого виявляється при порівнянні з, так зва-

* **Радіонова І.Ф.** — доктор економічних наук, професор, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

ним традиційним підходом. Традиційним ми визначаємо підхід до обґрунтування політики, що спирається на макроекономічні дослідження.

Застосування наукових підходів при формуванні публічної політики набуває особливої актуальності. Це, зокрема, зафіксовано у дослідженні «Управління знаннями для політики» організації JRC Європейської Комісії (European Commission), презентованому в 2017 р. Дослідники дійшли висновку про важливість захисту (адвокації) наукових підходів до публічної політики на тлі популістичної опозиції та ігнорування змістів. Йдеться про домінування прагнення багатьох творців політики (полісмейкерів) епізодично подобатись виборцям над прагненням сформувати реалістичну політику, що спирається на знання. Популістична опозиція і втрата змістів під час формування економічної політики перетворились на одну з найбільших загроз для державності в сучасній Україні.

Якщо два підходи до формування публічної політики — на основі аналізу мереж та на основі традиційного макроекономічного аналізу — розглядати як альтернативні, то виникає питання про можливість та доцільність їх поєднання. Для обґрунтування відповіді на це питання необхідно порівняти підходи за основними характеристиками. Результати такого порівняння подано на рис. 1.

З порівняння підходів до публічної політики випливає таке узагальнення. Аналіз політики на основі мереж — це підхід, в якому акцентується увага на організації зв'язків, несуперечливому поєднанні інтересів агентів політики, дотриманні алгоритмів взаємодії. При цьому економічні результати виглядають як похідні від організаційних структур, зв'язків та процедур. Натомість традиційний макроекономічний підхід акцентує увагу на визначеності економічних результатів, для досягнення яких доцільна взаємодія суб'єктів політики апіорі є лише передумовою. З огляду на все зазначене, відповідь на питання про необхідність та доцільність поєднання двох підходів до публічної політики має бути позитивною. На користь такої відповіді діятиме й аргумент фактичного існування елементів такого поєднання. Його можна спостерігати у таких двох випадках.

З одного боку, несуперечлива взаємодія в процесі здійснення публічної політики, як свідчить досвід, забезпечується реалістичністю та чіткістю визначення економічних цілей. З другого — значна частина макроекономічних моделей, які пояснюють умови загальної рівноваги та стабільності, на загальному теоретичному рівні вирішують і питання про правила

поєднання політик (фінансової, монетарної зовнішньоекономічної) та про особливості взаємодії національних регуляторів за різних макроекономічних умов. Взаємозв'язок двох підходів подано схематично на рис. 2.

Критерії порівняння	Аналіз мереж публічної політики	Традиційний макроекономічний аналіз політики
Що становить теоретичну основу підходу	Політологічна наука	Макроекономічна наука
Період формування системи знань	Останнє десятиліття XX ст., коли відбувається перехід від концепції урядування (Government) до концепції управління (Governance)	Друга половина XX ст., коли утверджується теорія неокласичного синтезу та нового кейнсіанства на ґрунті поєднання традиційного кейнсіанства та нової класики
Теоретичний інструментарій оцінювання результатів політики	Ідея пріоритетності алгоритмів та правил взаємодії між агентами політики Ідея якості співпраці (колаборації) агентів політики та ефективно організації зв'язків. Ідея вищої цінності несуперечливої взаємодії між агентами політики та сформованими спільнотами	Ідея наближення до рівноважних станів, оцінених за обсягами випуску та зайнятстю ресурсів. Ідея досягнення економічної стабільності, що виявляється у макрофінансових балансах. Ідея стійкого економічного зростання
Прикладний інструментарій оцінювання результатів політики	Моніторинг дотримання процедур (алгоритмів та правил). Верифікація наявності поєднання інтересів агентів під час реалізації цілей політики. Підтвердження внеску у вирішення глобальних проблем людства: енергетичної, збереження довкілля, інклюзії, подолання бідності	Оцінювання за показниками продуктивності та загального добробуту громадян. Оцінювання за індикаторами макрофінансової стабільності (балансами бюджетів, зовнішньої торгівлі, платіжними та монетарної сфери балансами). Оцінювання темпів зростання та внеску окремих факторів у кінцеві показники зростання

Рис. 1. Порівняння двох підходів до аналізу публічної політики в сфері економіки

Джерело: Створено автором на основі [2, 3, 4, 5, 6, 7], у яких розкрито зміст мережевого аналізу публічної політики).

Рис. 2. Сфера змістового перетину двох підходів до аналізу та формування публічної політики у сфері економіки

Джерело: Створено автором самостійно.

На рис. 2 проілюстровано те, що особливою сферою перетину змістів двох підходів, тобто того, що передбачено в них обох, є визначення алгоритмів та особливостей взаємодії агентів публічної політики.

З огляду на українські проблеми інституційної недосконалості та невисокої економічної результативності публічної політики, не викликає сумніву необхідність поєднання двох аналізованих підходів. Як доцільні і такі, що не передбачають додаткових витрат, інструментів поєднання двох підходів в організації економічної політики, на наш погляд, може бути використано таке. По-перше, перманентне оприлюднення та застосування в процесі прийнятті рішень особливого аналітичного інструменту, розробленого для України, — індексу моніторингу реформ (iMoRe). Його доцільність визначається власне структурою індексу, що охоплює п'ять складників. Причому один з них «I.1. Урядування» репрезентує зв'язки та організаційні структури мереж політики (боротьбу з корупцією, децентралізацію, державну службу, адміністративні послуги); інші ж чотири складники — «I.2 Державні фінанси», «I.3 Монетарна система», «I.4 Енергетика», «I.5 Бізнес середовище» — віддзеркалюють саме зміни в забезпеченні макроекономічної стабільності. По-друге, верифікація документів публічної політики, у першу чергу стратегій розвитку певних сфер та секторів економіки на наявність в них не лише виокремлених етапів, цілей, показників, індикаторів тощо, а й того, що фор-

мує мережу публічної політики. Йдеться, наприклад, про те, що в стратегіях мали б визначатися не лише згадані традиційні компоненти, а й складники, які формують мережі політики Це її стейкхолдери та реципієнти, алгоритми (правила, якими керуються регулятори), наслідки недотримання алгоритмів для агентів політики тощо. Як приклад стратегії з невизначеним поєднанням двох згаданих підходів до політики можна навести «Стратегію розвитку фінансового сектору до 2025 року» від НБУ Показовим є те, що у Стратегії та в Меморандумі про реалізацію Стратегії, підписаному між НБУ, Міністерством фінансів України, двома Національними комісіями (з цінних паперів та фондового ринку, державного регулювання у сфері фінансових послуг), Фондом гарантування вкладів фізичних осіб бракує навіть згадки про інших агентів політики, серед яких спільноти банкірів, підприємців, фермерів, операторів ринку нерухомості, представників органів місцевої влади тощо. Отже, відсутність повного врахування всіх учасників мереж політики може загрожувати реалізації стратегії, попри ймовірну досконалість визначених цілей та прогнозованих показників.

Список використаних джерел

1. Knowledge management for Policy — Stocktaking of one year of JRC activities. Publication Office of the European Union. Luxembourg, 2017. P. 4.
2. Rhodes, R.A.W. Understanding Governance — Policy Networks, Governance, Reflexivity and Accountability. Buckingham: Open University Press, 1997. 231 p.
3. Mandell M. The impact of collaborative efforts: Changing the Face of Public Policy Through Networks and Network Structures, 1999. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1541-1338.1999.tb00838.x>
4. Provan K., Milward H. The Public Manager's Guide to Network Management SSRN. *Electronic Journal*. 2000. URL: <https://www.academia.edu/14138724/>
5. Kapucu N. The state of network research in Public Administration. *Administration and Society Journal*. 2017. URL: <https://www.researchgate.net/publication/268214350>
6. Ulibarri N., Scott T. Linking Network Structure to Collaborative Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2017. URL: <https://www.researchgate.net/publication/304609315>
7. Ситник В. Мережева структура публічної політики та управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=283>

8. ІМоРе — report 2019_09_04_117_UKR_pdf

9. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/about/refactoring/develop-strategy>

УДК 330.342.146

*Світлана Тютюнникова**,
*Софія Бервено***

АДАПТАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. Проаналізовано зміни соціальної політики держави в умовах четвертої промислової революції. Показано, що сучасні глобальні виклики потребують нового формату держави, що трансформується із суб'єкта ринкового простору в його організатора, спроможного забезпечити добробут населення.

Не зважаючи на тривалі дискусії стосовно ролі держави у сучасних умовах, ми стикаємося з фактом вrostання держави у господарське життя суспільства. Про це свідчить державна квота — відношення усіх державних витрат до ВВП, а саме — цей показник постійно зростає. Ще якихось сто років тому він складав 5–7 %, зараз він дорівнює приблизно 40–60 %.

Не беручи до уваги аргументи та ідеологічні вподобання різних наукових шкіл та напрямів економічної теорії щодо експансії держави у сучасних умовах, зазначимо, що існує актуальна потреба нової державної активності.

В умовах глобальних та цивілізаційних зрушень, ускладнення навколишнього світу постають виклики, які потребують від держави нового змісту, цілей, інструментів, та механізмів задля пошуку ефективних відповідей на ці виклики. Особливо складні процес притаманні соціальній сфері: демографічні зрушення структури населення, зайнятість, та соціально-трудова відносина,

* **Тютюнникова Світлана Володимирівна** — доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, svetatutunnikova@gmail.com

** **Бервено Софія Миколаївна** — магістрант кафедри економічної теорії та економічних методів управління, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, sonyaberveno@gmail.com